32232.

ПЛАСТУН
„SKAUT“

ЧАСОПИС ПЛАСТОВОЋ МОЛОДЕЖИ.

ЗМЋСТ:

1. Моя гостина — 33
2. *Карло Евальд:* Бурян 35
3. *Побідник Печеніжина:* Ще до статі »Кого мож назвати першим руським пластуном 39
4. *С.Полонинський:* Учитель—Пластун 40
5. Пластунки-Розвѣдчицѣ! 41
6. *А.Сливка:* Розмова з дѣдом в таборѣ 42
7. *Пл. Суп:* Найбо̂льший перелетный птах П. Р. 44
8. *Полонинський Струмочок:* Квѣтка 45
9. Одѣж, бѣля, обув 46
10. *Хитрун:* Дива 47
11. *Пл. Перепелка:* По бурѣ 48
12 *Пл. Лъскулька:* Загадки 48
13. Техніка и дух 48
14. *Олдскаут:* Пластуны и етноґрафія 49
15. *Петро Александр:* Куренє 51
16. *Пл. Невъдомый:* Змѣна переконань 52
17. *Пл. Быстрый:* Таборова вечеря и пластун Вючка 53
18. Веселе 55
19. Всячина 56
20. *Часть урядова* Испытовый правильник 57—62
21. Святкуваня ювилею 33. курѣня при учит. семінаріѣ в Ужгородѣ — 63
22. Забавы — 64

Р. V. ДЕЦ.—ЯНУАР 1929/30 Ч. 3—4

КНИГОПЕЧАТНЯ „СВОБОДА“ УЖГОРОД, УЛ. ЛУЧКАЯ

»ПЛАСТУН« часопис руських вôддѣлôв Союза Пластунôв Пôдкарпатскоѣ Руси. — Редаґує: Редакційна колеґія. — »Пластун« выходить кôнцем кождого мѣсяця кромѣ мѣсяцѣв юлія и авґуста, найменше вôсѣм разôв до рока. — Предплатне для пластунôв: 4 Кч за цѣлый рôчник; поодиноке число 50 гел. Для непластунôв предплатне за цѣлый рôчник: 8 Кч, поодиноке число: 1 Кч.

Администрація: *Іван Роман*, Ужгород. Пôдкарп. Банк.
Отвѣчальный редактор: *Юліян Ревай*, Ужгород.

В прилозѣ до сего числа засилаємо вкладанки Пôдкарпатського банку в Ужгородѣ и просимо вырôвнати предплату на VIII. рôчник »Пластуна Skaut«.

На жаль мусимо признатися, що дуже богато заляє переплату ще за минувший рôк т. є. за VII. рôчник.

Памятаймо, що
»Пластун Skaut« є одинокою пластовою часописю на Пôдкарпатю, тому мы всѣ повиннѣ
той наш одинокий часопис передплачувати!

Тѣ курѣнѣ, котрѣ вôдбирають богато примѣрникôв »Пластун Skaut«-а, повиннѣ по одержаню кождого числа зараз за него заплатити. Для того будемо ѣм высилати вкладанки з кождым числом.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

З надходячими Святками Рôздва и Нового року желаємо всѣм бр. пластунам и сестр. пластункам всего найкращого! Скоб!

Редакція.

БІБЛІОТЕКА ... ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

Моя гостина.

Пише св. Миколай з неба.

Як що року и сего року мусѣв я изôйти з неба, щоб обдарувати людей дарунками, Легко то сказати, а тяжко зробити. Щоб людей справедливо обдарувати, треба найперше приглянутися ѣм, як жиють, чи сповняють своѣ обовязки; коротко: чи вповнѣ заслужили на дарунки.

Прийшовши сего року в Ужгород, найперше хотѣв я зайти межи пластунôв. Найперше зайшов я до брата пластуна, що взяв на себе обовязок спросити гостей, щоб я обдѣлив межи иих дарунки. Того брата пластуна застав я на корзѣ в Ужгородѣ, та вôн менѣ сказав:

— Так, я обѣцяв уладити выставу, та роздумався... Я так богацько працював для пласту, але за це ще нѣхто не був менѣ вдячный.

— Поганый характер мають люде, що за зроблене добро чекають вдячности! — вôдповѣв я. — Коли ты правдивым хочеш бути пластуном, правдивым чоловѣком, роби добро як ясне сонце, що кождому грѣє й свѣтить, не надѣючись нѣ вôд кого вдячности!

* * *

— Не вжеж и другѣ пластуны працюють тôльки изза вдячности, славы та щоб звернути на себе увагу — а не задля самоѣ идеѣ? — думав я, идучи на засѣданя Команды Пластовоѣ Старшины в Ужгородѣ.

— Брате секретаре, скажи менѣ, чи всѣ старшѣ пластуны приходять точно на засѣданя? — спытав я братя секретаря.

— Всѣ! — вôдповѣв брат секретар, усмѣхаючися.

— Брате секретаре, скажи менѣ, хто з тых всѣх найточнѣйше приходить на засѣданя и найточнѣйше сповняє своѣ обóвязки, щоб я знав на кôм стоить пласт?

— Наш касіер и наш референт культурных дѣл. Они

оба ще не пропустили нѣ одного засѣданя и все сповняють обовязки взятѣ на себе.

Утѣшило це мене дуже, бо знаю, що касіер то душа товариства, колиж вôн приходить точно на засѣданя и сповняє точно своѣ обовязки, то здорове й цѣле товариство!

* * *

В ґимназіѣ зловив я брата сотника 1. курѣня.

— Чи касіер брат Матіаш сповняє точно своѣ обовязки?

— Точно! — вôдповѣв сотник 1. курѣня. — Всѣ вкладки вже зôбранѣ, регістрація вже переведена, так що брат касіер не має вже що робити и — не робить.

— Гаразд! — вôдповѣв я — уважай тôлько, брате сотнику, щоб твôй брат касіер не перепрацювався, коли за ревно стане сповняти своѣ обовязки. Стримуй його трохи в його ревности!

Брат сотник обѣцяв це менѣ и я пôшов у домôвку.

Входячи в домôвку, мало я не впав, бо входовѣ дверѣ без завѣс звалилися на мене. Я добре пригадав собѣ, що й перед роком як я тут був, тѣ дверѣ так само — були без завѣс. Хтось подумав бы собѣ, що це мене розгнѣвало! Борони Боже! Це дуже мене втѣшило, бо це як найлѣпше свѣдчить про пластову впертôсть и постôйнôсть! Хтось иньший може бувбы вже направив, але пластун повинен бути постôйный й консеквентный. Сподѣюся, що й як через рôк прийду, тѣ дверѣ знов — упадуть на мене.

* * *

Я зайшов до редакціѣ »Пластуна.« Проти мене выйшов брат редактор и простягнув руку.

— Святый отче, що ты менѣ принѣс?

— Щож мав бы я принести?

— Допис, примѣром про пласт в небѣ.

— Не думав, може ще напишу, та покищо не маю.

— Коли Ты, святый отче, менѣ не принѣс жадного дарунку, позволь, що я тебе обдарую. Бери усе, що по лѣвому боцѣ редакційного стола! — промовив редактор.

Я глянув, а там стояли стосы паперу. Я взяв перший и зачав читати:

»Брате ре Дакторе! Я на писав вжебôльше вѣршѣв як шевчен ко, а ты старый дурню нѣ чого не хочеш містити, Я

теж в мѣю критикирува ты и я вже се бе с критикирував и з наю щоя варта. Лекше критикирува ты як нове писа ты.»

Кромѣ цего були тут статѣ — самостôйно переписанѣ из пластового пôдручника пр. Тисовського або пр. Вахнянина, були тут и статѣ так дбало написанѣ, що нѣхто — и самѣ авторы — не могли их перечитати; було тут ще богацько и всякого иньшого краму, що свѣдчив про пластову быстрôсть, скорôсть та пластовый огонь!

Це все я зôбрав, а що й чорта мушу теж обдарувати, передав я йому, щоб — вывчився на память.

* * *

Чорт з'ѣв то все и — захорував. Не було кому за мною носити кошика з дарунками, тому й перервав я дальший перегляд пласту.

Карло Евальд:

Буряни.

— Переклав: **Михайло Велигорськнй.** —

Був чудовий урожайний рік.

Сонце і дощ чергувались так, як це для збіжа було найкраще. Бачилося селянинови, що задовга посуха, то міг бути певний, що другої днини впаде дощ. А як здавалось, що задовго дощить, то хмари вже і розходились. Було так, начеби в нього в руках була команда!

Тому то селянин був веселий і не нарікав, як звичайно. Радісно і вдоволено іщов полем зі своїми двома синами Івасем і Олесем.

— Жнива цего року чудові — промовив він. — Стодоли заповняться і гріш якийсь прирoсте. Тоді куплю вам нові штани, діточки, а то й на ярмарок поїдемо до міста.

— Ой, як не зіжнеш мене скоро господарю, то я до чиста виляжу — шепотіло жито; а волоски так и хилились до землі.

Цего селянин не міг чути, але бачив на житі чого йому треба, пішов до дому і взявся серп острити.

— Добре то служити чоловікови, — відізвалось жито. Тоді і зеренця мої не пропадуть марно. Більшість їх поман-друє у млин. Це і не дуже приємно, але який гарний, свіжий

хліб буде з них! Для слави треба й потерпіти. Решту зерна переховає селянин на ярий і осінний засів.

Близько збіжа, під живоплотом і здовж ровів, росли буряни. Виростали тут осет і лопух, мак, дзвіночки і подорожник. Стояли побіч себе наче буйні китиці, повні насіня. І для них щасливий був рік. Бож сонце і дощ однаково оживляли нужденну хопту як і найкраще збіже.

— Нас ніхто не збере й не повезе у стодолу — відізвався подорожник і похитав осторожно готовою так, щоби завчасно не висипалось з головок насіння. — Що буде з нашими дітьми?

-- Мене аж морозить, як згадаю про це — застогнав мак. — От стою ту з сотками насіня й не знаю куди з ним дітись?

— Порадьмось жита, — піддав лопух.

І стали радитись жита, що їм робити.

— Чого мені мішатись у чужі діла? — відповіло жито. — Одну вам лам раду: Не кидайте вашого дурного насіння на моє поле, а то зі мною буде тяжка справа!

Не до вподоби була ся рада диким цвітам. Цілий божий день міркували, що їм робити?! Зайшло сонце, буряни стулилися й заснули. Але цілу ніч мріли про те й ранком знайшлася рада.

Перший пробудився мак.

Осторожно отворив кілька горішних затичок на своїй головці, щоби сонце світило просто на насіня. Відтак кликнув на вітер. що грався з живоплотом.

— Любий вітре! — просив приязно, — зроби мені прислугу!

— Дуже радо! — відповів вітер, — я люблю все щось робити!

— Це дрібничка — каже мак, — прошу тебе, потряси и потермоси сильно мною, щоб моє насіня розсипалось далеко, далеко!...

— Радо! — промовив вітер.

І на всі сторони полетіло насіня маку. Вправді билина надломилась, але макови це байдуже. Бо як подбалось про своє насіня — молоде покоління то й сповнилося свій довг і обовязок.

— Будь здоров! — зашумів вітер і летів далі.

— Пожди хвильку — гукнув за ним мак. — Нікому про це ні слова, обіцяй мені. Бо тоді у кождого булаб така думка, а моїм насіням не сталоби відтак місця.

— Мовчу! — відповів вітер і біг далі.

— Ішт! Ішт! — зашепотіли дзвіночки. — Чи не має в тебе хвильки часу, зробити нам малу приємність?

— Щож такого? — поспитав вітер.

— Ох, ми хотіли тебе просити, щоби потряс трохи нами. Ми розхилили свої чашочки і хотілиб кинути насіня у далекий світ. Але нікому ні слова про се не говори, бо ануж і иньшим цего забажаєсь!

— Алеж певно — підсміхнувсь вітер, — ні пари уст!

І він здорово похитав цвітками й спішив далі.

— »Любенький вітре!« — закликав подорожник. — Куди так спішишся!

— Щож ти знова хочеш?

— Нічого задзвичайного. Цей рік тяжкий для нас, нема де примістити насіння а кождий рад добра своїм дітям. Що там зроблять віночки, мак і бідний лопух, не знаю. Але осет і я умовились і знайшли раду. Ти нам мусиш помочи!

— Но, це булоби разом вже чотири! — подумав вітер. Годі було і не засміятись.

— Чого смієш ся? — спитав подорожник. — Я вже передше бачив, що ти щось шушукав з дзвіночками і маком; але як скажеш їм хоч слово, не довідаєшся від нас більше нічого.

— Борони Боже! Мовчу як стовп. А що хочете від мене?

— Ми причіпили до нашого насіня ніжні опушки наче малесенькі вітрильця. Це найштудернійша вигадка, о якій лишень подумати можна. От ти, вітрику, подуй трошки а наші насіня з вітрильцями полетять далеко й розсіються по широких полях.

— Алеж розуміється!

— Шу!... шу!... шу!.. — зашелестів вітер в осетині й подорожнику й поніс усе насіня у поле.

Лопух міркував ще: — У него була тверда голова то й довго прийшлося думати.

Але вечером примчався звідкись заяць і скочив через живопліт.

— Сховай мене! Поможи мені! — благав лопуха. — За мною женеся пес з села.

— Сховайся під живопліт, а я тебе закрию!

— Не дуже то безпечно ти мене сховаєш. Але в біді, що маю робити?

І заяць вліз під живопліт і скрився в лопушиню.

— За се возьми кілька моїх ріпляхів і розкинь по поли! — просив лопух і почепив кілька щетиноватих головок зайцеви до шерсти.

Зараз по тім надбіг пес.

— І ось і він — шепнув лопух. Заяць одним сусом перескочив живопліт і опинивсь у житі.

— Не бачив ти де тут зайця, лопуше? — спитав пес.

— Ой, бачу я, що старість не радість, на лови я вже за старий. На одно око сліпий, а нюхом вже сліду не найду.

— Бачив я його — відповів лопух; — зроби мені одну чемність, а я скажу тобі, де він сховався.

Пес радо згодивсь, а лопух почіпив йому на спину кілька насінних ріпляхів і промовив:

— Почіхаєшся на кладці, що веде у поле, і стряшеш моє насіня на березі над водою. Але там не шукай зайця! Я бачив як він побіг у ліс.

Пес вичіхав спину об вкладку, стряс над берегом лопухові ріпляхи і побіг у ліс.

— Но, своє насіння я якось примістив — радувавсь лопух. Але Бог вість, що зробить осет, подорожник, дзвіночки і мак?

Найблизшої весни жито вже добре підросло.

— Нам усе гаразд, — гомоніли тихо житні билинки. Ростемо собі гарно у купочці, самі свої. Один другому не стає в дорозі. Як гарно це служити чоловікові!

Але одного гарного дня виставили свої голєви безчисленні буряни: маки, осети, дзвіночки, подорожники і лопухи серед буйно заробившого жита.

— Що це? — закричало жито. — Звідки до лиха ви ту взялись?

А мак здивовано дидивсь на дзвіночки й питавсь:

— Як ви тут взялись?

А осет побачив лопуха і собі: — Що тебе, до лиха, тут принесло?

Дивувалися дуже як всі тут знайшлися. І довго треба було ждати, аж справа вияснилась. Але жито ніяк не хотіло успокоїтись і як вчуло про пригоду з псом і зайцем і про вітер, люто закричало:

— Богу дякувати, що селянин застрілив в осени зайця. Тай і пес, цей лиходій, на моє щастя згинув. Їх мені вже нічого боятись! Але як смів вітер розносити буряни по господарському полі?

— Лиш не так завзято, зелене жито! — обізвавсь вітер. Він лежав собі за живоплотом і все чув. — Я у нікого не беру дозволу, що мені робити. От і ти тепер поклонись мені!

І він повіяв по молодоту житі, а тонкі билинки похилилися до долу.

— От бачиш — сказав вітер. — Селянин ходить коло тебе, бо це його званя. Але дощ, сонце й я — ми всіх вас однаково цінимо. У нас найбідніший бурян тілько само варт, що й найкраще збіжа!

Вийшов і селянин, оглянути своє жито. Як побачив буряни, що росли у збіжах по полю, почесавсь з досадою по голові й почав лаятись:

— Це зробив цей поганець вітер! — сказав він до Івася й Олеся, що стояли побіч, заложивши руки в кишені від штанів; бо то були нові штани! Але надлетів вітер, скинув усім тром шапки з голов і покотив далеко по дорозі. Селянин і хло́пці бігли за шапками, але вітер гнав їх все дальше і хутше.

Вкінці шапки покотились у сільський став а батько з синами довго мусіли намучитися, заки удалося їм видістати шапки із ставу!

Що до статі

»Кого мож назвати першим руським пластуном«:

Недавно рознеслася вістка про першого руського пластуна. Та вістка так сильно гомоніла у воздусі, що її звуки дісталися аж до мойото гробу і я, котрий уже спочивав кілька століть глубоким сном, на ті звуки прокинувся. Мені та вістка не дає спокійно спати в гробі. Чи і мене не можна назвати першим руським пластуном?

Я не хочу хвалитися, але всі пластуни поступають по правді і я хочу тільки правду.

Коли Печеніги за часів Володимира Великого напали на руську державу, хто захоровив її?

Щоби всі не проливали кров, рішив князь печеніжський, щоби один з них, найсильнійший, вийшов боротися з нашим руським найсильнійшим і котрий з тих двох побідить, та держава виграє війну. Зпоміж Русинів вибрали мене проти Печеніжина.

Проти мене, малого, вийшов ще раз так великий Печеніжин, котрий зачав з мене сміятися, але щастя не йому послужило, як він то собі думав. Зачалася між нами завзята боротьба і в тім моменті, коли він мене хотів повалити на землю, повалив я його. Тоді всі наші з великим криком і радістю кинулися на Печенігів і розбили їх.

Чи я не захоронив моєї Вітчини, що є повинностю кожного пластупа?! Отже і я являюся одважним і був готов за свою Вітчину віддати своє життя!

Правдою є, що і той отрок, про якого вам згадав якийсь пластун Юрій Король, являється давним руським пластуном, але не смієте і мене забути! **Побідник Печеніжина.**

Учитель — Пластун.

I.

Часто можно почути: »Нащо пластуна на селѣ? Сѣльськѣ дѣти и без пласту жиють мѣж горами на свѣжому воздусѣ, пють здорову воду, не потребують отже жадных панських выбаганок«.

Воно правда, що дѣти на селѣ жиють в добрых гігієніч-ных околицях, але пласт на полягає лише на житю у вôльнôй природѣ, вôн вымагає еще и любови до природы, охороны перед слѣпыми ворогами, а що бôльше любови до сынôв, рôдноѣ землѣ — любови до рôдного народу.

Дикуны також жиють тѣсно з природою, однак нѣхто не скаже, що це наймудрѣйшѣ люде на свѣтѣ. Вони не вмѣють выкористати житя тоѣ природы, не мають способôбности спôзнати єѣ законы.

Отже дуже помиляєся той, хто скаже, що пласт на селѣ

не має жадноѣ вартости. Пласт це така орґанизація, що захоплює и культурну и просто-народну верству молодѣ, а навѣть и старших людей.

II.

Ось тому кождый учитель, котрый хоче совѣстно сповняти свою задачу, обовязково повинен бути пластуном. Правда, из маленькими 6—10 рочными дѣтьми не можна достигнути такого успѣху в пластѣ, якого бажавбы собѣ учитель. З такою дробиною не можна устроѣти порядного табору, пойти на большѣ прогульки, та все таки треба числитись, що за короткий час из тых маленьких недолѣтков будуть молодцѣ. Коли сѣ молодцѣ не будуть мати нагоды як дѣти пригляну-тися пластовому житю, то в старших лѣтах вже тяжше им спознати идею пласту.

Наша сѣльська молодь покидає народну школу, йде до корчмы и призвычаюється помало до піянства, ходить немо-ральными дорогами, розлѣновується и вконцѣ стає неспособна до правдивого людского житя. Це все стаєся через те, що не має нагоды почути щось научного, побачити добрый примѣр.

Колиб так в селѣ була пластова орґанізація, молодь сходиласьбы на пластовѣ сходины, привчаласьбы до дисціп-ліны, полюбилабы красу, порядок и моральность!

Отже, братя учителѣ, до працѣ! Най не знайдеться нѣ один, котрый бы не взявся до цего важного и цѣнного дѣла.

В пластѣ выросте нове идейне поколѣня. В пластѣ ку-ється лѣпша доля нашого народа!

Струмочок Полонинський.

Пластунки-Розвѣдчицѣ!

Участницѣ и Лисицѣ!

Чиж не правда, що я лиш то хочу сказати, що Вы всѣ думаєте?! Нам дѣється кривда! Редакція »Пластуна« помѣ-стила конкурс про першого руського пластуна. А чому не про пластунку? Чиж в нашой исторіѣ нема теж славных жѣ-нок, котрых поведенє мож назвати пластовым? Чи они десь там в гробах теж не перевертаються як той перший наш пластун Кожемяка? Отже не дозвольмо, щоб ѣм дѣялася кривда! Докажѣм и дѣлом, що они лишили добрых заступ-

ниць в нас, надошлѣм як найскорше вôдповѣдь: кого мож назвати першою руською пластункою!

Отже до працѣ, пластунки!

»Та, що лиш справедливости хоче«.

Перший руський пластун. перепливши Днѣпро, показує Печенѣгам дулю. Рисунок б. ровер-скавта Сонного Парда, (Прага).

Александер Сливка [Хуст].

Розмова з дѣдом в таборѣ.

[Из драматичных сцен **Грôзный вартовый** III. дѣя, 11. ява.]

Зозуля: — Ну як, дѣдусю? Смакувало?

Дѣдо: — Ще пытаєте, панночко? Кобы хоть раз в тыжню таке!

Тополя: — А вам як взагалѣ жиєся?

Дѣдо: — Взагалѣ жиєся зовсѣм погано, доки силы... А от прийде пора, умру пôд плотом з голоду...

Варт.: — *(бодро)* Не журѣться дѣду! Я переведу вас до мого батька! Будете сидѣти коло хаты й сокотити, щоб дѣти яблока не крали!

Зозуля: — Вы ѣли макôвники, що я вам дала в кухнѣ?

Дѣдо: — Нѣ! Я вôдклав на вечерю!

Тополя: — Вечеряти будете з нами!

Дѣдо: — *(сьдає сумно.)* — Ой дѣти, дѣти!...

Всѣ: — Що хотѣли сказати, дѣдусю?

Дѣдо: — *(утираючи слезы.)* Серце менѣ розпукнеся!... Вы незадовго пôйдете, лишуся сам!... Довгѣ днѣ буду ходиги попôд сѣ лѣсы, де теперь так... *(плаче).*

Варт.: — Алеж дѣдусю! Я вôзму вас до батька!

Зозуля: — Мы часто будемо приходити до Смутного и все будемо видѣтися!

Дѣдо: *(встав и утер очи, хоче ити).* — Прощайте!

Тополя: — Чого вы тѣкаєте?

Зозуля: — Навновало вам, дѣдусю?

Дѣдо: — Нѣ! Йду за коровами!

Варт.: — Сидѣть, там нашѣ пластуны!

Дѣдо: — А скажѣть но, дѣточки любѣ: чому вы такѣ ласкавѣ до мене?

Всѣ: — Бо любимо вас!

Дѣдо: *(покрутить головою.)* — Гей!...

Варт.: — Що вы чудуєтеся, дѣду?

Дѣдо: — Чудую и не перечудую!

Варт.: А защо саме?

Дѣдо: Я дѣти старый, жив богато и знаю богато! И я був молодый, але сього не було. И в давнѣ часы були паничѣ и паны, но нынѣ вы всѣ не такѣ! Послухайте, дѣточки, що в давнѣ часы такий панич як з вас хто... або ще бôльше така ось панночка, не сталибы говорити з простыми дѣтьми, а вы що робите? Говорите, гладите по головцѣ, цукру даєте! А защо? Защо вы й великѣ паны, селян дядьками называєте? Говорите з ними по руськи!...

Всѣ: — Ха, ха, ха, ха, ха, ха!

Дѣдо: — *(здивовано.)* Чого смѣєтеся з мене?

Варт.: — Мы не з вас, але з того глупого и прегордого часу, про який вы розказали!

Дѣдо: — Защо то глупый час?

Варт.: — Зато, що глупѣ були люде!

Дѣдо: — *(Здивовано.)* Вони не були глупѣ!

Варт.: — А якѣ?

Дѣдо: — Прегордѣ.

Варт.: — Прегордый дурному брат!

Всѣ и дѣдо: — Ха, ха, ха!

Дѣдо: — Але и тепер!... А навѣть межи вами суть ще такѣ прегордѣ! Я перше одному радив бавитися, а вôн прегордо поглянув на мене. Видно корѣнь з давного часу ще лишився. Прийшов, сѣв и мовчить! Говорю до него, а вôн мовчить, або боркає крôзь зубы...

Варт.: Не звертайте уваги! *(Пôдходить и бє дѣда тихо в плече).* Вы чудуєтеся з нашого поведеня до вас? Защо? Мы, дѣдику, Русины, як и вы. Мы одноѣ кости й крови! Сыны одноѣ матери! *(Всѣ потакують головами.)* Нас высмѣялибы люде й покарав бы Бог, колиб мы цуралися вас...

Зозуля: — Але на вечерю прийдете?

Дѣдо: — Прийду! Прощайте!

Зозуля: Прощайте, та прийдѣть напевно!

Пластун »Суп« (Берегово.)

Найбôльший перелетный птах Пôдкарпатськоѣ Руси.

Найбôльшим перелетным птахом Пôдкарпатськоѣ Руси є сум (Vultur fulvus). Єго вôтчиною є краѣ над Середземным морем. До нас залѣтає при кôнци мая, переживає лѣто и вôдлѣтає при кôнци септембра.

Суп є много бôльший вôд нашого орла, котрый перебуває у Пôдкарпатських горах. Голова супа и шия є покрытѣ коротким бѣлявым пушком. Вôн є краски сѣроѣ, або чорноѣ (у нас суть оба роды). У сѣрого супа кôнцѣ крыл и хвôст чорнѣ. Дзюб довгий, простый, при кôнци гаковато загненый, а на нѣм восковиця. Ноги закôнченѣ слабо закривлеными, тупыми пазурами, що зовсѣм не надаються до хватаня жи-

воѣ добычѣ. Се є причиною, що вôн живиться переважно здохлятиною (стервом) й тому в горячих краях, де часто не закопують стерва, стає пожиточным. На ногах має пѣря аж по стопы. Звычайно ѣсть дуже много и нераз так обѣсться, що ледви пôднесеся. Нôч проводить в гôрських лѣсах, звычайно близь полонин у зрубищах, на таких мѣстах, де вѣтер дуже не завѣває. Головно коло зворôв. Сѣдає на сухѣ пнѣ, котрѣ выстають высше молодых смерек, звôдки має добрый розгляд на всѣ боки.

На шиѣ має ковнѣр з пѣря, в яке заховує голу голову и шию, коли спить. За дня збиреся ѣх кôлькох и глядають собѣ поживу. Коли побачать якусь здохлину, кару разôв обкружать довкола неѣ и быстрым зором з высоты розглянуться на мѣсцевôсть, ци не грозить ѣм якась небезпека. Як нѣкого не видять, то майже стрôмголов спускаються на добычу.

Коли суп ѣсть, усе кôлько разôв дзьобне, тôлько разôв розглянеся довкола себе, а як когось побачить, нараз вôдлѣтає. Коли сяде на якесь плоске мѣсце, не може пôдлетѣти, бо за довгѣ у него крыла а за короткѣ ноги. Крыла досягають аж до трьох метрôв.

Польованє на супа є дуже тяжке, бо вôн дуже обережный. На него найлѣпше польовати у злу погоду, коли дуже мрачно, або паде дождь. Тодѣ супы посѣдають у зрубищах на пнѣ, там скорчаться и чекають, аж перестане дождь. Також полюють на них понад вечер, коли они приготовляються на спочинок. Ловцѣ пôдкрадаються тодѣ межи смереками и стрѣляють их. Я сам про те знаю, бо сам убив одного. В лету єго дуже легко можна розпôзнати вôд орла, бо має зубчастѣ крыла и вузкий хвôст. Вôн жиє аж до 100 рокôв. У нас стрѣляють його для выпиханя и задля красного пѣря, яке має на крылах и пôд хвôстом, а яке подôбне до струсевого пѣря.

Полонинський Струмочок.

КВѢТКА.

Ще вчора ты цвила
Красою пышалась.
Ще вчора ты в ранцъ
Весело всмъхалась.

А нынъ? О Боже!
Ты зблъдла, зôвляла
Й на въки чарôвне
Личенько сховала.

Хтож завтра до мене
В вôконце загляне?
Комуж му радъти,
Як тебе не стане?

Одѣж, бѣля, обув.

Одѣж в ширшôм значѣню є все те, чим охоронюємо своє тѣло вôд великоѣ страты тепла, або перед непогодою. Тѣло находиться в сталôй теплотѣ 37_0 С.

Пôдчас зимы, коли втрата теплоты велика, тодѣ кожнѣ цѣвки стягаються а кожа блѣдне. Пôдчас горячи цѣвки розтягаються, шкôра червонѣє, выдѣлює пôт и тым самым пущає много тепла в воздух. Чоловѣк має сам удержувати теплоту тѣла, выбравши собѣ одѣж. А выбирає собѣ одѣж одповѣдно до степеня культуры, одповѣдно до пануючоѣ моды, своєѣ дяки и маєтку.

Одѣж має бути широка, щобы воздух легенько доходив до тѣла. В лѣтѣ носиться одежа лекша, а в зимѣ тяжша. Одежою задержуємо теплоту тѣла. В лѣтѣ и дома маємо чимбôльше допускати свѣжого повѣтря до тѣла. В зимѣ треба брати одѣж теплѣйшу на студѣнь, а дома сейчас скидати. Спôдне бѣля має за цѣль высисати пôт; його треба перебирати пôсля потребы, а то найменьше раз на тыждень.

Давнѣйше прихвалювали бѣля вовняне (Jägr-a), а тепер поручають бавовняне, льняне лиш на лѣто. Вовняне ужывають лиш старѣ ревматики. Верхня одѣж є найлѣпша з вовны, котра и за мокроѣ погоды є поровата. Бѣля має бути завсѣгды поровате.

Платя не смѣє натискати на обѣг крови. Бôй проти корзетки ведеся вже з давна и продовжаєся и нынѣ. Корзетка в рѣжных модах появляєся далѣ на вкôр здоровлю и красѣ жѣнок. Найлѣпше вôдповѣдає жаданю гіґієны и смаку одежа реформна, вôльна, завѣшена на раменах, а не на поясѣ. Далѣ треба вôдкинути ґумовѣ пôдвязки для панчôг. Панчохи мають носитися на поясѣ бедровôм. Вузкѣ ковнѣрцѣ, що давлять горло, треба також вôдкинути. Шия має бути завсѣгды вôльна, доступна для воздуха. Капелюх має бути легкий, застуженя головы є лиш забобоном. Ноги мають

бути все в теплôм и сухôм, особливо в слабых осôб. Обув має вôдповѣдати формѣ ноги, а не модѣ, нога не повстала пôсля черевика и шевця. Персты мають стояти вôльно, инакше наробляться на них через натиск болючѣ нагнѣтки.

Дива.

Є дуже богато рѣчей, з якими мы завсѣгды маємо до дѣла, якѣ мы неначебто добре знаємо, але про якѣ мы маємо цѣлком неправельнѣ выображення. Це має мѣсце особливо, коли йде про мѣру и вагу рѣчей призначеных для щоденного вжитку.

Ось так, корок вôд фляшки мы привыкли уважати за щось дуже легке. Мы майже не чуємо його ваги в руцѣ, вôн не пориняє в водѣ, в ньому богато воздуха. Скôлькож моглаб проте важити велика куля з корку, отак два метры высоты и стôльки ширины? Мôгбы єѣ один, або два, або три чоловѣки пôднести? Моглоб здаватися, що так. В дѣйсностиж-така куля з корку важить понад.,. 1000 кілоґрамôв. Треба, 15 здоровых мужѣв, щобы єѣ пôднести.

А возьмѣм наприклад склянку и выповнѣм єѣ водою по береги. Скôльки голок можнаб вкинути до такоѣ шклянки, щобы вода не перелилася? Скажемо: найвыще кôлькадесять! В дѣйсностиж, до склянки можна вкинути понад тысячу игол и анѣ одна капля не проллється поза береги. Чому? Передовсѣм вода має це свôйство, що вона не переливається зразу, але пôдноситься крихôтку понад береги и заокруглюється. В звычайнôй склянцѣ она пôдноситься приблизно на два мілiметры, то є, може збôльшити свôй обєм на 10 кубічних центiметрôв. В той спосôб мы можемо до воды додати щонебудь не бôльше як 10 кубічных центiметрôв, вода пôднесеться, заокруглиться, але не перелється. Одна голка має дуже маленький обєм (0,0059 cm.) и на 10 кубічных цецтiметрôв выпадає 1700 голок. 1700 голок кинутых без розбору на купу — це справжня мала гора!

Скôльки мѣсця занялиб усѣ люде, якѣ нынѣ живуть на свѣтѣ, колиб зôйшлися всѣ разом и станули один другого? Всѣх людей живе нынѣ 1500 мiлiонѣв. Занялибы они дуже велику площу? Мы є склоннѣ подумати, що ця площа мусѣ

лабы бути величезна! Числѣм, що на кождый метер квадратовый выпадає 3 чоловѣки. 1500 міліонôв людей занялибы проте площу всего на 450 кілометрôв квадратовых, отжеж одну 334 частину ЧСР. або одну 28 частину Пôдкарпатськоѣ Руси. И при сему не булобы великого стиску!

А колиб всѣ отѣ люде станули на якомусь замерзлому озерѣ величины 450 кілометрôв квадратовых (скажемо — на озерѣБоденському) и лѣд заломився? Можнаб подумати, що така маса потапаючого люду Бог знає як дуже выбилабы воду з берегôв. В дѣйсности, вода пôднесласьбы не бôльше як на 20 центіметрôв. Всѣ мы разом, що представляємо таку величезну масу, не збилиб навѣть такоѣ филѣ, як их цѣлыми сотнями пôддôймає на озерѣ звычайный вѣтер. Не така то вже страшна и велика, ота людська маса! — *Хитрун.*

Пл. Перепелка, (Берегово).

ПО БУРѢ.

Приходить ранок,
Щезають хмары
И сонце на небъ засяло,
Пташки зрадъли,
Защебетали,
Мов буря цълком не бувало.

Загадки.

Подав: **Пл. Лѣскулька,** (Берегово.)

1. Має отця, має маму, а все таки не є нѣчиѣм сыном.
2. Хто рубав дрова на плечах своєѣ матери?
3. Кождого веде, но сам туды нѣколи не ходить.
4. Що теплѣйше вôд плаща?
5. Чому лисый купує капелюх?

Техніка и дух

Коли Цезар вертав з Єгипту до Италіѣ, потребував на те трох мѣсяцѣв часу; тепер ѣдеться три днѣ. Коли Александер Великий выбрався на завоюваня Индіѣ, то йшов туды

з Малоѣ Азіѣ приблизно цѣлый рôк, тепер з Анґоры до Индіѣ несе лѣтак три днѣ. Коли Наполеон втѣкав з Росіѣ, то з Варшавы до Парижа найскоршѣ конѣ довезли його за 10 днѣв; тепер ѣдеться експресом 36 годин. Перед 100 лѣтами з Анґліѣ до Ню-Йорку треба було ѣхати 6 тыжнѣв кораблем, нынѣ 5 днѣв. Ще тому рôк транспорт товарôв з глибины Конґа до пристанѣ тревав три тыжнѣ, нынѣ лѣтаком — одну годину...

Та скорôсть дуже зменьшує інтензивнôсть нашого помѣчуваня, а з тым и силу думки, Друга небезпека техніки в єѣ репродукціях. Хто в Скалистых Горах Америки бачить репродукцію Мілонської Венеры, а в оазѣ Сагары друк Моны Лізы, той по перше не може мати понятя, що се лиш слабый вôдблиск ориґіналу, а по друге — коли вôн знає ориґінал, — дух його буде хитатися мѣж утѣхою и жахом. До того техніка втискає в мозок людей масу чисел! Люде мусять памятати число: свого авта, мотору, телефона, трамваю, дому, поверха, дверей, ковнѣрця, черевика, цѣнных паперôв и т. д. Рѣч ясна, що се так зуживає силу мозку, що єѣ просто не стає вже на нѣщо инше, хиба на консумцію легких анекдотôв.

Але з другоѣ знов стороны вымагає техніка точности й реального погляду. И тому сегодня зникають уже розсѣянѣ професоры, що колись ходили з парасолями в погôдныѣ днѣ. Тепер коли вченый сам переѣде своѣм автом Европу, то мусить набрати енерґіѣ, точности, реального погляду на свѣт. Вôн не може бути розсѣяным. Тепер повиннося кождого політика приневолити, щоб наперед здав испыт на шофера, заки хоче кермувати долею народа: бо техніка має своѣ злѣ, але й своѣ добрѣ стороны.

(За Е. Людвіґом.)

Олдскавт:

Пластуны и етноґрафія.

До головных задач пласта належить також и пôзнаня краю, в котрôм проживає. Але чи кождый пластун подумав над тым, чи звѣстный єму ширший терен його рôдного краю, чи пôзнав вôн свôй нарôд а передовсѣм його духове и матеріяльне житя?

Духове житя нашого народу старе, сягає в далеку старину и все дôстає бѣгом вѣкôв новѣ верствы — запозиченѣ у сусѣдôв, або вытворенѣ ним самым. Яке було то житя в давнину, якѣ новѣ верствы и з яких вѣкôв они походять, о тôм учить исторія культуры. Але передумовою розвою исторіѣ культуры є наперед списати ту культуру, те духове житя, яке є нынѣ серед нашого народу.

Списати треба одночасно на многих мѣсцях краю. В сѣм напрямѣ у нас дуже а дуже мало зроблено.

Хочу дати тут один примѣр, над яким треба нам розважити и постаратися, абы пластуны у своѣй ревности дали добрый примѣр. Перед двома роками припадково одкрыто наш давный ляльковый рôздвяный театр, звѣстный на руських землях пôд именем »Вертеп« а у нас пôд именем »Вефлеєм-Бетлегем«. Звѣсный не лише ляльковый театр, але и старинна сценична игра о Лазареви и богачеви. Се було найдено в селѣ Имстичевѣ, а чоловѣк, котрый тыми ляльками знав провести игру, вже помер. Вертеп куплено до музея тов. »Просвѣта«, але з смертю режисера того театра умерла и його традиція в селѣ Имстичевѣ. На моѣ розвѣдованя пôдбный рôздвяный театр ляльковый жиє ще в околицѣ Севлюша аж до Хуста та на рѣцѣ Тересвѣ.

Треба отже пластунам из тых околиць на Рôздвянѣ свята:

[1]) описати ту вефлеємску коробку, в котрôй грають ляльками (куклями),

[2]) подати назвы тых ляльок и их ролѣ,

[3]) списати текст игры разом з жертовливыми сценами,

[4]) як можна, треба конечно поробити фотографіѣ таких »вертепôв«.

По зôбраню вѣдомостей о тых вертепах, можна буде сказати о их походженю и о их змѣнах, якѣ сталися з играми в нашôм краю.*)

Вѣдомости сѣ най кожда пластова команда зашле до редакціѣ мѣсячника »Пôдкарпатска Русь« Ужгород, ул. Ракоція ч. 22.

Руське товариство педаґоґичне.

Про другѣ пытаня, що односяться до пôзнаня нашого краю, подамо в слѣлуючих числах.

*) Не зашкодить також записовати и *колядки*, хоть их уже много зôбрано в послѣднôм часѣ, а то учениками всѣх шкôл.

Петро Александр:

Куренє.

Тютюнова ростина є се однорôчне зело, поєдинче, або галузисте. Доходить до 1½ м. высоты. Цвѣты зôбранѣ в волоть на вершку зела. Листки має яйцеватѣ, великѣ и заостренѣ на кôнцях (вершках). Цвѣт має чашу. Стовпик є двократный. Тобôлка пукає на двоє. В тоболцѣ находяться зернятка-овочѣ. Засѣвають тютюн на веснѣ и дуже старанно плекають єго.

Хотяй сю ростину й заказують садити, то все таки садять єѣ нашѣ селяне крадькома по мелаях, мѣж фасолями а навѣть в росадниках. Вôвчарѣ обробляють собѣ старанно кавальчик землѣ, десь мѣж корчиками и там засѣвають єѣ. А кобы вони знали, якѣ шкоды для здоровля, кôлько страт та кôлько перепон робить ѣм отся заклята ростина! Ось кôлько лѣт минуло тепер, як у нашôм селѣ була вôйна з причины тютюну. Люде, жоны й дѣти кричали та ґвалтовали на цѣле село перед канцелярією финансôв, що финансы вымыкали ѣм сю »милопануччу« ростину. Ба, й бôйка була взята! Не обôйшлось и без суду, а суд був аж у Хустѣ.

Перший раз уживали тютюну мешканцѣ Америки не для того, до чого тепер уживають, Тодѣ вôн був навѣть пожиточный. Мешканцѣ багнистых краѣв оборонялися ним перед комахами. Высушивши, клали його на купы, пôдпалювали, а дым вôдганяв комах. Около року 1550. занесли Европейцѣ сю ростину до Европы. Єѣ почали уживати до папіросôв.

Европейцѣ курили тютюн не для обороны перед комахами, але для парады. Однѣ курили тому, бо другѣ курять; другѣ знов тому, щобы показати свôй гонôр. А часом стало куреня привычкою. Хто навчився уживати сеѣ патоки, то вже тяжко вôд неѣ вôдвыкав. А деякѣ пôдганяють куренєм своѣ нервы.

Но, та вже було бы як було. Тютюн — се бурян собѣ тай нѣчого. Але нѣ — се отруя, до якоѣ люде вже змалку привыкли. Вôн має в собѣ отрую нікотину. Нікотина ниіцить чоловѣка. Вона казить легенѣ (груди), зле вплыває на серце, жолудок и нервы. Колись примушували людей садити бульбу, але тютюн сѣяли люде мимо всяких заборон.

Та вже нѣщо згадувати старых, бо ѣм вже й так бдизше до гробноѣ дошки. Треба згадати молодых, яких чекає трудна праця, перед котрыми стоѣть будучнôсть. Особливо малѣ си-

роты по селах так имилися курити, що крадуть яйце та несуть до Гершка за тютюн. Молодым людям куреня дуже шкодить здоровлю, вони вôд него нидѣють и сохнуть. Жôнки по селах курять з піп. На машинѣ призначили курякам особнѣ возы, щобы не душили тых, котрѣ хотять жити без сего »добра«.

Змѣна переконань.

Чи є и чи може бути змѣна переконань? Вôдповѣдь коротка: є и може бути. А може она бути у людей слабодухих, людей мягкого характеру, або й людей — без характерных, яким змѣнити переконаня є звычайною собѣ рѣчею, так як змѣнити рукавички.

Але... змѣна переконань може бути и у людей сильного характеру. В таких выпадках мы навѣть хвалимо и поважаємо таких людей, якѣ наконець, по довшôй розваженю дойшли до правды, то є змѣнили своє переконанз, змѣнили своѣ погляды на деяку рѣч. Напр. хтось пив паленку и всюды голосив, що пити паленку є добре. Але по лѣтах переконався, що питя не приносить чоловѣкови нѣчого доброго, але навпаки много злого и тодѣ зачав учити, що паленка є шкôдлива. Ось такого чоловѣка мы поважаємо, а його змѣну переконань цѣнимо.

Але возьмѣм такий примѣр. Кождому знано, що при кôнци минувшого року деякѣ особы выкликали замѣшаня и сварки межи гімназійною молодю заснувавщи якийсь »boy-skaut«. Щоб перехопити молодѣж, поведено аґітацію и межи пдастунами гімназіѣ в Ужгородѣ. Деякѣ з переконаня, що »иншоѣ« народности як кождый инший — выступили и перейшли туды. Але сего було мало. Тодѣ зачали обѣцяти иньшим »великѣ« прогульки по чужих державах, то знов студіѣ в Празѣ — без грошей и т. д. Звѣсно, що декôлькох надѣючися на корысть, пôшли за ними. Иншѣ знова перейшли з несвѣдомости. Але кождый говорив, що перейшов з *глубокого переконаня.*

Як таких людей назвемо та ще й пластунôв? З такого пластуна не буде нѣколи нѣчого доброго, бо вôн за добрѣ грошѣ и „boy-skaut„ зрадить.

Деякѣ з них, видячи похибку, зачали знова навертатися.

Бôльша частина з них то такѣ, якѣ туды перейшли в несвѣдомôм станѣ, их причину переступленя тяжко вôдгадати. Ще за такого нѣчого казати и кôнець кôнцем можна погодитися його знова приняти до пласту. Але таких, якѣ не дôставши »золотых гôр« знов идуть сюды, найлѣпше не приняти, бо ще раз за грошѣ готовѣ зрадити.

Сим напоминаєся також й иншчх пластунôв, щобы такѣ дѣла бôльше мѣж пластунами не повторялися. Бо щож можна сказати про селянина, котрый таке робить, коли пластун, який має бути идеалом всѣх гарных прикмет, мѣняє свою пластову честь за — подерту шапку.

Пл. Невъдомый.

(Коли бы ще хто з пластунôв хотѣв рѣчево высказати своѣ думки в тôй справѣ, дуже радо помѣстимо його статю. — *Редакція).*

Пластуны перед церквою в Солочинѣ.

Пл. Быстрый, Берегово:

Таборова вечеря и пластун Вючка.

Сонце схилилося за горы. На самому заходѣ ще снѣяла, мов згаслый углик, рожева хмаринка, котра бôльше и бôльше темнѣла. Де-не-де на небѣ показались звѣзды. У стôп стѣжко-

ватоѣ горы на рôвнôй узенькôй долинцѣ стояв у видѣ лука пластовый табор, зложеный з 7-ох шатер менших и одного по серединѣ бôльшого.

В таборѣ рух; якраз кухар вынѣс з кухнѣ на »таборовый ринок« горнець из звареною стравою и дав знак свиставкою, що можна ладитись до вечерѣ. Всѣ купляться до маґазина, де стояли ложки, вилки, ножѣ, миски, горшки и иншѣ знаряды до ѣдженя. Кождый взяв своє и приближавсь до горшка, з котрого клубами пôдносилася пара, а легонький вѣтрець нѣс єѣ в ту сторону, де стояли пластуны. Кождый з пластунôв з веселым выразом лиця приємно вдыхав сю пару в себе, надѣючись на якусь нову, смачну вечерю. Кухар взяв до рук варюху и став коло горшка. Коло него став з мыскою и ложкою пластун Чмелик. Иншѣ поставали з приладами до ѣды и почерзѣ приходили до горшка. Перший був комендант табору. Дôставши з горшка кулешѣ, повернувся до Чмелика, котрый йому сипнув двѣ ложки бриндзѣ. Тодѣ комендант табору спокôйно одôйшов на бôк, сѣв на камѣнь и зачав вечерати. За ним ишли чергою иньшѣ и майже кождый однако поводився.

Послѣдный з ряду був пластун Вючка. Нѣхто не помѣтив, як вôн выступив з ряду и з цѣкавостю, несмѣло подивився до мыски коменданта, а потôм нѣяково обернувся, вôддôйшов трохи, подивився ще раз в тôй бôк, де дѣлили страву и потôм лѣнивым кроком вернув до свого шатра и сѣв коло него. На єго обличу було видно велике невдоволеня.

Тымчасом кухарь и не спамятався, що вже нѣхто не стоѣть в рядѣ. Зачер варюхою, выпростувався и механично простяг руку за мыскою, але коли увидѣв, що вже нѣхто перед ним не стоѣть, из здивованєм глянув довкруги а потôм на свого сусѣда, запытався єго щось, а потôм гукнув:

— Хто ще нє дôстав вечерѣ?!

На запыт нѣхто не обôзвався. Кождый був занятый вечерею.

Аж комендант спостерѣг коло одного шатра пластуна, котрый тихо сидѣв, мовбы заспав.

— Вючко! — крикнув вôн — а ты вже вечеряв?

— Нѣ — вôдповѣв Вючка.

— То голосися!

— Я кулешѣ з бринзею не люблю, бо я сего ще з роду не ѣв.

— Так? Брате кухарю! — вôдложи для Вючки вечерю! Правда, вôн єѣ не любить, але мы мусимо єго привчити!

Всѣ повечеряли и жартували, лиш Вючка раз пораз заглядав в мыску, яку поставили бѣля него. Нарештѣ допѣк єму голод и по таборовому огнѣ, коли всѣ збиралися спати, Вючка взяв мыску з вечерею, сховався за корчем и смачно з'ѣв кулешу з бриндзею — якоѣ не любив.

ВЕСЕЛЕ.

В школѣ.

Учителька: Дѣти! Пишѣть уважно, не виходѣть поза линійку! (диктує): Рак лѣза вперед и взад.

Ивась (заглядаючи у зшиток свойого товариша): Прошу панѣ! Баранови вылѣз зад поза линійку, а вôн його вытирає пальцем.

Добре дѣло.

Ивась взяв собѣ до серця наказ из пластовоѣ присяги, що кождого дня має выконати добре дѣло. Про той свôй обовязок розповѣв своѣй мамцѣ.

— Ивасю, не забув ты нынѣ на свою присягу? — спытала одного вечера мати Ивася. — Зробив ты нынѣ кому утѣху?

— Нѣ, не забув. Порядно выбив я Петра!

— Але... з того вôн не мав утѣхи.

— То я знаю, але другѣ хлопцѣ тѣшилися!

Розумнѣ.

Був у батька сын Грицько. От Грицько пôшов на улицю, а злодѣй залѣз у комору. Батько чує, що там щось стукає тай пытаєся: »Се ты, Грицю?« Злодѣй: »Та вжеж не хто!« — Береш кожух? — Злодѣй: — »Та вжеж не що«. Батько: »Возьми и сѣрак!« — Злодѣй: Та вжеж не як! — Батько: А може и кожушину? — Злодѣй: Та вжеш не покину!

Оглянулися раненько батько з сыном, а они остался так, що нѣчим и пальця обгорнути.

В школѣ.

I.

— Вы курите? — спытав професор ученика VII. кл. увидѣвши в его кишенѣ циґаретову шкатулю.

— Нѣ, пане професоре!

— А на що у вас циґаретова шкатуля?

— То лиш для увеличеня авторитету!

II.

— Коли Вы лягали спати?

— Пôв 10-оѣ я вже спав, пане професоре!

— А менѣ здається, що я Вас видѣв у 11-ôй пôд готелом »Коруна«.

— Перепрошаю! В 11-ôй я ще був у кинѣ!

ВСЯЧИНА.

Когут з 6-метровым твостом. Японцѣ є спеціялістами в выгодовуванню рѣжных звѣрят и ростин. Зумѣли они выгодувати такѣ маленькѣ звѣрятка, яких нема нѣгде инде. Наприклад, дуба так выховали, що вôн цѣлый вмѣщується в лушпинѣ вôд орѣха кокосового. Тепер намагаються Японцѣ выховати такого когута, який мавбы довгий хвôст на 6 метрôв.

Екенер колись высмѣвав цепеліна. Доктор Екенер оповѣдає, що вôн не вôдразу повѣрив, що можна лѣтати машиною лекщою вôд повѣтря Коли вôн перший раз побачив цепеліна, не мôг здержатися вôд смѣху и навѣть описав його насмѣшливо в мѣсцевых ґазетах. Ґраф Цепелин, будѣвничий великого повѣтроплава, звернув увагу на смѣхотворця, запросив його полетѣти ним и помало зробив Екенера славным на цѣлый свѣт авіятором.

Вулькан Етна на услугах людини. Вѣдомо, що кождый вулькан, а з окрема вулькан Етна, має в свойому нутрѣ великий жар та що з вулькану выдобувається богато пары. Досѣ та пара пропадала, нѣким не выкористана. Тепер однак беруться ученѣ инженеры на спосôб и задумують ту пару ловити в вôдповѣднѣ збôрники и розпроваджувати єѣ

до домôв та тым способом их огрѣвати. Таке отрѣваня буде дешеве.

Обôкрали Бейден-Пауела. Невѣдомѣ вломники обôкрали Бейден-Пауела в його віллѣ в Гейшарѣ (Hamshire). Шкода выносить 1000 ф. шт. Межи украдеными рѣчами є модель скорострѣла, якого вживано при оборонѣ Мефкінгу в вôйнѣ з Бурами (вôд того часу датується заоснованя пласту.) Модель був позолочуваный и мабутъ тому звабив злодѣя.

Число пластунôв на цѣлому свѣтѣ. Мѣжнародне Пластове Бюро (Лондон) обчислило, що на цѣлôй кулѣ земськôй є 2,600.000 пластовоѣ молодѣ. Вôд 1926. р. збôльшилось єѣ число о 200 тысяч.

ЧАСТЬ УРЯДОВА

Испытовый правильник

выданый Краєвою Пластовою Старшиною в Ужгородѣ дня 29. XI. 1929.

§ 1. *Испытовъ комісіъ.*

а) Испытову комісію для першого и другого пластового испыту складають курѣнѣ самѣ. В склад комісіѣ мають по правилу входити слѣдуючѣ члены: окружный звѣтодавець або єго заступник, або ним установленый делеґат), провôдник курѣня и писар, два члены из таких пластунôв курѣня, що мають вже найменьше другий испыт и инструкторы, якѣ приготовляли новикôв або пластунôв до испыту.

б) Комісію для третього пластового испыту именує Краєва Пластова Старшина в Ужгородѣ на пропозицію курѣнноѣ старшины або таборового начальника на перебѣг одного року. В комісіѣ мають обовязково засѣдати окружный звѣтодавець або делеґат назначеный Краєвою Пластовою Старшиною в Ужгородѣ.

в) *Комісіъ для почесных испытôв* складаються з окр. звѣтодавця (або єго заступника), з провôдника курѣня, двох членôв курѣнноѣ старшины и выименованых Краєвою Пластовою Старшиною в Ужгородѣ екзамінаторôв для поодиноких фаховых предметôв, з яких будуть складати платуны испыты. Для кождого фахового предмету по одному екзамінаторови.

§ 2.

Предсѣдателем комісіѣ є все вѣком найстарший пластун.

§ 3.

О испытах, шо мають вôдбутися, мусить бути наперед повѣдомлена Краєва Пластова Старшина в Ужгородѣ и окр. звѣтодавець даного округа, або єго заступник найменьше 14 днѣв нанеред.

§ 4.

Мѣсце и час испытôв мають бути оголошенѣ найменьше 5 днѣв наперед на пластовôй таблицѣ, або в мѣсци, де звычайно оголошуєся пластовѣ сходины.

§ 5.

З вôдбутых испытôв маєся списати докладный протокол в двох примѣрниках. (Можна и хемичным олôвцем через копію).

Протокол з испыту мусить обôймати:

а) имя и назвиско пластуна,

б) рôк, день, мѣсце и округ народженя,

в) народнôсть и религію,

г) вôд коли належить до пласту? (до котрого курѣня належить нынѣ? — У новикôв, вôд коли є новиком?

г) заслуги (хрестики — кôлько? важнѣйшѣ — за що?)

е) всѣ пытаня данѣ испытованому при испытѣ и вôдповѣди на них (яка: дуже добра, добра, достаточна, недостаточна),

є) загальный выслѣд испыту,

ж) примѣтки.

§ 6.

Неприготованых до испыту пластунôв або новикôв комісія має право репробувати на ½ до 3 мѣсяцѣв.

§ 7.

Новик може повторити испыт найбôльше 3 разы.

§ 8.

Списаный по § 5. и пôдписаный всѣми членами комісіѣ один примѣрник протоколу мусить бути высланый из статистичным испытовым выказом Краєвôй Пластовôй Старшинѣ в Ужгородѣ найдальше до 8 днѣв по вôдбутых испытах. Краєва Пластова Старшина, по провѣреню протоколôв, вы-

ставить свѣдоцтво з вôдбутых испытôв на предписаных бланкетах, осмотрить печаткою и зашле курѣнному провôдникови для дорученя пластунам.

§ 9.

Испыты є публичнѣ и можуть бути на них присутнѣ як гостѣ и не пластуны.

§ 10.

Важнôсть сего правильника входить в силу вôд дня єго оголошеня в »Пластунѣ — Skaut«-ѣ.

§ 11.

Вôд дня оголошеня сего правильника в »Пластунѣ-Skaut«-ѣ всѣ испыты, що вôдбудуться не по змыслѣ сего правильника — будуть уважатися за неважнѣ.

За Краєву Пластову Старшину:

Юлій Ревай,
краєвий звѣтодавець.

Микола Бабота,
секретар.

Михайло Велигорський.
испытовый референт

Наказ

Краєвоѣ Пластовоѣ Старшины з дня 29. нов. 1929. в Ужгородѣ ч. 10. всѣм руським пласт. курѣням Пôдкарп. Руси.

Оголошеный тут испытовый правильник має бути голосно вôдчитаный на найблизших пластовых сходинах. За выконанє сего наказу робиться вôдповѣдальною курѣнну пластову ставшину.

Юлій Ревай,
краєвый звѣтодавець.

Микола Бабота,
секретар.

Обѣжник чис. 2. економ.

Отсим звычаю всѣх Курѣнных и всю пластову старшину, щобы о пластове майно старалася лѣпше, як о своє власне. Коли докажеся, що пластун, чи пластова старшина, своѣм поступованям пошкодили пластове майно, або через их недбальство иньшѣ пошкодили якимнебудь способом пластове

майно, то винных потягнеться до вôдповѣдальности и вынагороды спричиненоѣ шкоды.

Курѣнный повинен доглядати, щобы шатра и иньше пластове майно держав господарь в добрôм порядку. Щобы шатра и иньшѣ рѣчи не лежали на голôй землѣ — як, я се бачив в поодных курѣнѣв — або на вогкôм мѣсцѣ. Пластове майно треба зложити на сухôм мѣсци и на пôдвыщеню, а до того бодай раз на мѣсяць провѣтрити, або подай переложити, коли не можно провѣтрити.

Пластове майно мусить бути списане до инвентара пôд порядковыми числами. На кождôм предметѣ мусить бути налѣплене на куску паперу його порядкове число. Кожда найменше рѣч, хоч вона и не була куплена, а набута яким иншим способом — мусить бути оцѣнена и цѣна записана до инвентаря, щобы можно було ствердити, який маєток має курѣнь и яка єго цѣна. Коли стратиться який предмет, щобы знали кôлько має нагородити той, котрый його стратив.

Каса, це також пластове майно. Тому курѣнный повинен дбати, абы скарбник не тримав пластовѣ грошѣ в себе, а щобы зараз по зôбранѣ кôлькох корон вкладав ѣх на банкову книжку до банку, а то з таких причин:

1. Грошѣ вложенѣ до банку принесуть кôлька сотикôв зыску. Не принесуть його, лежачи в кешенѣ скарбника.

2. Грôш круглый и вôн скоро качаєся. Такий круглый грôш скоро може розкачатися з кешенѣ скарбника, а тым бôльше коли скарбник є учеником и грошей потребує на всѣ стороны. (Зôбрати тѣ грошѣ знову ученикови є дуже трудно).

Вкладати грошѣ на банкову книжку має право кождый и вôд кождого приймуть. Одначе выбирати пластовѣ грошѣ має право лише скарбник за розпискою курѣнного и провôдника (професора, котрый опѣкуєся тым курѣнєм), або иньших двох членôв курѣнноѣ старшины. Те за якими пôдписами грошѣ будуть выбиратися, повинен курѣнный застерегти при вложеню. Це буде добре тому, бо сам скарбник не буде могти на свою власну руку розпоряджати пластовыми грôшми.

Пластова-Курѣнна библіотека є також добром пластовым, тому курѣнный повинен також наглядати, абы библіотекар тримав библіотеку в порядку.

За додержування сих правил є вôдповѣдальными Курѣннѣ, а економично-орґанизаційный референт буде наглядати за тым, щобы того додержуванося.

Орґаниз.-економ. референт.

Провѣрки.

3. и 10. курѣнь в Мукачевѣ.

Дня 19. XII. с. р. орґанизаційно-економичный референт перевѣв провѣрку в 3. Курѣнѣ им. О. Вахнянина и 10. Курѣнѣ им. Дорошенка (дѣвочий), оба при держ. торгов. академіѣ в Мукачевѣ.

Загально всьо найшов в порядку, але такими порядками я не є задоволеный, я бажав бы, щобы пластове майно було в лѣпшому порядку. Другим разом буду ревизію переводити строгѣйше.

Найбôльше був я задоволеный книгою протоколôв. Книга гарна, старанно веденѣ всѣ протоколы. Найшов протокол з кождо-тыжневых сходин. З протоколôв довѣдався, що 3. Курѣнь спôльно з 10. кувѣнем мають кождых 14 двѣв спôльнѣ сходины з богатою програмою. Є то сходины загально-освѣтнѣ, на котрѣ приходить богато и непластунôв. Примѣром програма одных сходин:

1. Исторія козаччины (вôдчит).
2. Тополя Т. Шевченка (деклямація).
3. Сольо (гра на скрипках).
4. Дует (спѣв).
5. Вôдчит и т. д. таких 12 або 14 точок.

Було бы дуже добре, коли бы и иньшѣ курѣнѣ пôшли за 3. и 10. курѣнем в Мукачевѣ.

33. курѣнь в Ужгородѣ.

Дня 29. XI. с. р. перевѣв орґанизаційно-економичный референт провѣрку 33. Курѣня им. М. Лучкая при муж. семинаріѣ в Ужгородѣ.

33. Курѣнь є одным з найстарших Курѣнѣв, одначе вôн вже був майже завмер. З тоѣ причины всьо пластове майно пропало и 33. Курѣнь тепер мусить на всьо змагатись наново.

З початком сего шкôльного року вдалося братам дôстати дозвôл вôд дирекціѣ семинара на обновленя курѣня. Старшина обновленого 33. Курѣня як також и всѣ пластуны тепер взялися до серіозноѣ працѣ а хотять все то нагородити, що було старечено з причины недбальства ѣх попередникôв. Є повна надѣя, що 33. курѣнь скоро стане одным з перших курѣнѣв.

Успѣшный розвиток 33. Курѣня можемо завдячовати п. директорови А. Волошину, котрый наш Пласт попирає, так само, як и всѣ нашѣ народнѣ институціѣ.

Орґан-економ. референт.

Анкета

в справѣ мѣсця пôд табор 1930. р.

Орґанізаторы пл. інструкторського табору просять всѣх провôдникôв и пластунôв (-ок), щобы подали проєкты на найвôдповѣднѣйше мѣсце пôд табор.

Мѣсце мусить бути недалеко вôд якогось комунікаційного центра (желѣзницѣ, автобусу) и близько такоѣ мѣсцевости, де можнаб дôставати всѣ потрѣбнѣ харчѣ. Мусить лежати в гôрськôй здоровôй околицѣ близько лѣса. Має це бути суха и сонѣшна поляна, так за велика, щоб можна було выгôдно переводити спортовѣ вправы. Обовязково мусить бути добра вода (евентуально и мінеральна) до пытя и до купаня та плаваня.

Вôдповѣди слати на адресу: Б. Алиськевич Прага, Дейвіце 550.

Реф. таборôв.

Миколаѣвський вечѣр. Дня 19. XII. цего року о 14 годинѣ дає в городському театрѣ в Ужгородѣ 1. и 2. курѣнь (оба при державнôй ґимназіѣ в Ужгородѣ) *Миколаѣвський вечѣр* з такою програмою:

1. На Сѣножать І. актôвка:
2. Св. Миколай на Пôдкарпатькôй Руси: А. Волошин.
3. Роздача дарункôв.

На сей Миколаѣвський вечер маємо честь запросити Вас всѣх з Вашою родиною.

Орґанизаційный рух.

Новозаложенѣ курѣнѣ: Дня 22. падолиста с. р. заложено новый курѣнь при державнôй фаховôй деревообробляючôй школѣ в Ужгородѣ, котрому дано число 20.

Заложено теж новый курѣнь вовченят при державнôй народнôй школѣ в Туря-Реметах, котрому дано число 13. Веденє курѣня перебрав на себе пан директор С. Медвѣдь.

Новозаложеным курѣням бажаємо добрых успѣхôв!

Орґаниз.-економ. референт.

Святкуваня ювилею 33. курѣня при учит. семінарії в Ужгородѣ.

Дня 7. XII. 1929. минуло 5 лѣт, як професор бр. Бачинський явився в ужгородськôй учительськôй семінарії и подержав першѣ сходины. З сеѣ нагоды пластуны 33. курѣня при учительськôй семінарії устроѣли величаве свято в день пятьлѣтного ювилею.

Першою точкою проґрамы була промова курѣнного, в котрôй короткими чертами подав історію розвитку пласту при ужгородськôй учительськôй семінарії. Промова була добра, але мала ту хибу, що промовець не вывчив єѣ на память, а читав, через що не сконцентрував своєѣ уваги, нѣ уваги публики. Отже на другий раз не читати, а говорити. Змѣстом була добра и вôдповѣдала хвилѣ.

Слѣдуюча точка була деклямація пл. Чейпеша »До праці« Б. Грінченка. »До праці« є тяжкою деклямацією, мало в нѣй чувства, а богато реторики. Пл. бр. Чейпеш деклямував до того за скоро и за тихо. Його голос надававбыся скорше до ліричноѣ деклямаціѣ

Потôм слѣдували двѣ точки спѣву, котрѣ я не умѣю скритикувати, лише булоб бажаным, щобы пл. и спѣваючи на сценѣ выступали в одностроях.

Послѣдною концертовою точкою був живый образ »Каменярѣ« И. Франка. Деклямував пл. Ф. Тацинець. Ся деклямація була найкрасшою точкою цѣлого вечера. Сам живый образ мав однак двѣ хибы. Перша була ця, що декляматор стояв з боку вôд камѣнярѣв *якбы ъх наставник*, по думцѣ тексту повинен був кувати з иньшими камѣнярями. Другою хибою було то, що камѣнярѣ лупили молотами об правдиве камѣня, забуваючи, що то мала бути ілюстрація — картина сна. Мы певнѣ, що той самый живый образ, на якому каменярѣ будуть тôлько рухами вказувати на тяжку працю, а будуть тихо — выкличе бôльше вражѣня у публики. Спробувати можна.

По короткôй павзѣ слѣдувала комедія на 4 дѣѣ Бѣлянського »Арендар в клопотѣ«. Выбôр був цѣлком добрый, бо Лесь бореся проти алькоголізму, що є пластовою задачею. Першорядно вôдограв ролю бр. Грицак и бр. Тацинець. Також дуже красно вôдограла сестра Яцько ролю Зосѣ. Добре як на аматорôв, що перший раз выступали, вôдограли своѣ ролѣ бр. Турок и бр. Кілб, а теж сестра Надь. Взагалѣ выстава перейшла добре. Публика зôйшлася чисельно.

При слѣдуючих таких выставах требабы звернути увагу и на руханковѣ вправы, що вôдповѣдалобы пластовôй програмѣ. Мы вѣримо з запевненя промовця пл. бр. Вайды, що в 33. курѣню зачнеться тепер нове житя и чекаємо на його гарнѣ выявы. — Скоб!

Забавы.

(Из „Vatr"-и p. V. ч. 1.)

4. числа: Граєся в колѣ сидячи. Кождый собѣ выбере одно число 1, 2, 3, 4 и т. д. В колѣ слѣпа баба (пл. из завязаными очима) выкликує два числа и старається ѣх спôймати. Обовязком пластунôв є так помѣняти мѣсця, щоб выкликанѣ числа не були злапанѣ. Кого сл. баба имить, той стає на єѣ мѣсце. (Гра повторяєся з новою слѣп. бабою).

5. Бззз... Бôй осы и двох индійських борцѣв. Оса стоѣть з розтягнутыми ногами и шапкою на головѣ (можна из газетки), бзучить и коле инд. борцѣв, якѣ стоять теж з розтягнутыми ногами, оден з лѣвого, другий з правого боку так, що лѣвий правою, а правый лѣвою ногою доторкаються нôг осы. (Всѣ стоять в однôй линіѣ!) Борець з лѣва має лѣву руку на правому лицѣ, обернену долонею до осы; борець з права — праву на лѣвому лицѣ. Оса старається ѣх вколоти в долонѣ кôнцем шапки, або стеблом, яке тримає в ротѣ. Кого вколе, той стараєся скинути з осы шапку*). Коли оса вколола, а индіян скинув шапку — индіян одержує 2 +, а оса 1 + за то, що вколола. Коли оса не вколола, а скинули єѣ шапку — оса одержує 2 +. Граєся перед суддею. Гра кôнчиться, коли оса, або один из борцѣв одержить 16 +. (16 плюсôв).

*) Пл. лѣвого боку лѣвою з правого — правою рукою. Оса вôдхиляє голову в протилежный бôк.

Окружна пластова старшина просить всѣх пластунôв, головно старших провôдникôв, щобы занялися збôркою чеських та инших почтовых марок и пересилали их безпосередно на адресу: Ю. Бѣлей, Ужгород. Заведеня глухонѣмых.

Увага! **Новôсть!** **Увага!**

Выйшов накладом »Педаґоґичного Товариства«

Мадярсько-Руський Словарь

Замовити можно у **Педаґоґичного Товариства« в Ужгородѣ.** — Цѣна **60** Кч.

УВАГА! Тому, що до адміністрациѣ приходить богато реклямацій »Пластун«-а, а реклямують числа ще VI. и VII. рôчника, адміністрація почуває себе повинною, отсим звернути увагу всѣх, що реклямациѣ принимаються лише до того часу, поки не выйдуть два новѣ слѣдуючѣ числа. То значить, що перше число можна реклямувати, поку не вийде третє число, а третє число можна реклямувати, поки не выйде пяте и т. д. Старшѣ рôчники можуть реклямувати лише товариства для архиву.

Рôвночасно повѣдомляємо всѣх, що VI. р. выйшло всього три числа, а рôчника VII. выйшло вôсѣм чисел, тому дальшѣ числа нехай нѣхто не реклямує. *Адміністрація.*